

**Toetsingsadvies over de Aanvullende feiten en
gegevens ten behoeve van heroverweging
locatiebesluit Ballonplaat
(milieueffectrapport Proefboringen naar aardgas
in de Noordzeekustzône en op Ameland)**

21 september 2000

commissie voor de milieueffectrapportage

de Minister van Economische Zaken
Postbus 20101
2500 EC 's-GRAVENHAGE

uw kenmerk
E/EP/SR/00041266

uw brief
juli 2000

ons kenmerk
651-358/Mo/ab

onderwerp
Toetsingsadvies over de Aanvullende
feiten en gegevens ten behoeve van hero-
verweging locatiebesluit Ballonplaat (mi-
lieueffectrapport Proefboringen naar
aardgas in de Noordzeekustzone en op
Ameland)

doorkiesnummer
(030) 234 76 07

Utrecht,
21 september 2000

Geachte Minister,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over de Aanvullende feiten en gegevens ten behoeve van herooverweging locatie Ballonplaat (milieueffectrapport Proefboringen naar aardgas in de Noordzeekustzone en op Ameland). Ik bied u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag het (ontwerp)besluit en de evaluatiedocumenten krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

drs. L. van Rijn Vellekoop,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Proefboringen naar aardgas in de Noordzeekust-
zone en op Ameland

Toetsingsadvies over de Aanvullende feiten en gegevens
ten behoeve van heroverweging locatiebesluit Ballonplaat
(milieueffectrapport Proefboringen naar aardgas in de
Noordzeekustzône en Ameland)

Advies over het milieueffectrapport over de Aanvullende feiten en gegevens ten
behoefte van heroverweging locatiebesluit Ballonplaat (milieueffectrapport Proef-
boringen naar aardgas in de Noordzeekustzône en Ameland),

uitgebracht aan de Minister van Economische Zaken door de Commissie voor de
milieueffectrapportage; namens deze

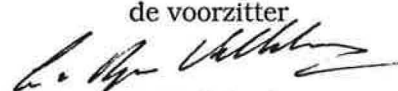
de werkgroep m.e.r.

Proefboringen naar aardgas in de Noordzeekustzône en Ameland,

de secretaris

drs. S.A.A. Morel

de voorzitter

drs. L. Van Rijn-Vellekoop

Utrecht, 21 september 2000

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. OORDEEL OVER HET MER.....	3
2.1 Algemeen	3
2.2 Toelichting op het oordeel.....	3

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. juli 2000 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Projectgegevens
3. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1.

INLEIDING

De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) en Mobil hebben het voornemen proefboringen naar aardgas uit te voeren in de concessies Groningen en Noord-Fryslân. Het betreft boringen in de Noordzeekustzone en op Ameland. Voor de proefboringen wordt de m.e.r.-procedure doorlopen. Het m.e.r.-plichtige besluit is de goedkeuring door de Minister van Economische Zaken van een plan tot het uitvoeren van exploratie-boringen.

De m.e.r.-procedure is gestart op 1 december 1994. Op 2 februari 1996 heeft de Commissie een toetsingsadvies uitgebracht over het MER en een aanvulling op het MER. In 1996 en in 1997 zijn de besluiten over respectievelijk de boringen in de Noordzeekustzone (1996) en in de Noordzeekustzone en op Ameland (1997) door de rechter geschorst. In 1998 werden de besluiten voor alle proefboringen door de rechtbank te Leeuwarden vernietigd.

Naar aanleiding van de uitspraak van de rechter de beslissingen op bezwaar te vernietigen heeft het bevoegd gezag, de Minister van Economische Zaken, besloten de initiatiefnemer te vragen wederom een aanvulling op het MER op te stellen. Bij brief van 22 september 1998 heeft het bevoegd gezag de Commissie gevraagd advies uit te brengen "voor wat betreft de nadere inhoud van de aan de initiatiefnemer in de vorm van een aanvullend MER te vragen aanvullende informatie". De aanvullende informatie dient betrekking te hebben op de Noordzeekustzone en op Ameland. Dit advies is uitgebracht op 2 november 1998. Het bevoegd gezag heeft vervolgens op 24 november 1998 de initiatiefnemer verzocht een aanvulling op het MER op te stellen en kenbaar gemaakt wat de inhoud daarvan zou moeten zijn.

Op 25 februari 1999 heeft het bevoegde gezag de aanvullende informatie met betrekking tot de proefboring op Ameland ter visie gelegd. Deze aanvullende informatie wordt in dit advies de eerste aanvulling genoemd¹. Tijdens de toetsing van de eerste aanvulling maakte de Commissie kenbaar dat nog *essentiële informatie* ontbrak. Deze informatie had betrekking op het aspect geluid. Het bevoegd gezag heeft vervolgens de initiatiefnemer opgedragen wederom een aanvulling op te stellen. Deze aanvulling wordt in dit advies aangeduid als de *tweede aanvulling*². Over de eerste en de tweede aanvulling over de proefboring op Ameland heeft de Commissie een positief toetsingsadvies advies uitgebracht op 13 september 1999.

De aanvullende informatie voor de locatie Ballonplaat in de Noordzeekustzone is niet ter visie gelegd, maar voor commentaar aangeboden aan diegenen die eerder bezwaar aantekenden tegen het besluit locatiebesluit voor de Noord-

¹ Formeel gesproken is het niet de eerste maar de tweede aanvulling, omdat voor het oorspronkelijke MER in 1995 al een aanvulling is opgesteld. Niettemin wordt gesproken over de eerste aanvulling omdat het de eerste aanvulling is in de aanvullende procedure die in 1998 is gestart naar aanleiding van een rechtelijke uitspraak. In deze aanvullende procedure is ook een tweede aanvulling opgesteld. Door te spreken over een eerste en een tweede aanvulling sluit de Commissie aan bij de terminologie die de initiatiefnemer gekozen heeft.

² Zie voetnoot 1.

zeekustzone. Het rapport is een actualisering van de gegevens in het oorspronkelijke MER over de locaties in de Noordzeekustzone en bevat daarnaast gegevens met betrekking tot de ecologische voorkeursvolgorde van de proefboringen in de Noordzeekustzone.

Bij brief van 10 juli 2000³ heeft de Minister van Economische Zaken de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de aanvullende informatie over de locatie Ballonplaat. Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.⁴ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft twee inspraakreacties op de aanvullende informatie ontvangen.

De Commissie heeft de aanvulling getoetst::

- aan het verzoek van de Minister van Economische Zaken om het MER aan te vullen, gedateerd 24 november 1998;
- op eventuele onjuistheden⁵;

Tijdens de toetsing heeft de Commissie eerst geïnventariseerd of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan het verzoek van de Minister om het MER aan te vullen. Vervolgens beoordeelde de Commissie de ernst van de tekortkomingen. Daarbij stond de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij het besluit over het plan tot uitvoeren van een exploratieboring. Tekortkomingen zijn in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

³ Zie bijlage 1.

⁴ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁵ Wm, artikel 7.23, lid 2.

2. OORDEEL OVER HET MER

2.1 Algemeen

De Commissie is van oordeel dat in de aanvullende informatie **de essentiële informatie aanwezig is** om in combinatie met het oorspronkelijke MER (inclusief aanvulling) het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming.

2.2 Toelichting op het oordeel

Gegevens over fauna, natuurlijke variatie en ecologische voorkeursvolgorde

De gegevens over fauna, natuurlijke variatie en ecologische voorkeursvolgorde in het gebied zijn goed en leesbaar beschreven. De Commissie maakt slechts enkele kanttekeningen bij de tekst, die echter geen invloed heeft op het positieve oordeel over de geboden informatie.

De aanvullende informatie geeft aan dat Spisula-banken recent niet zijn waargenomen in de onderzochte prospects. De conclusie in de aanvullende informatie gaat echter verder: "er komen geen Spisula-banken voor...." (pag. 34, prospects Ballonplaat en Huibertplaat) en "er zijn nooit schelpenbanken waargenomen" (prospect Plaatgat, pag. 26). De Commissie merkt op dat die conclusie alleen betrekking heeft op de periode 1995-2000. Het oorspronkelijke MER geeft echter aan dat de prospects in de Noordzeekustzone potentieel schelpenbanken bevatten.

De informatie over de voorkeursperiode is grotendeels bepaald door zee-eenden. Duikers, Vogelrichtlijnsoorten, komen in de winterperiode in het gebied voor en zijn erg schuw. Zeehonden verblijven in de winter meer in het kustgebied dan in de Waddenzee. Ook is er buiten de zomerperiode meer vogeltrek. Het weer kan de duur van de boringen bovendien negatief beïnvloeden. Tevens zijn de omstandigheden om te fakkelen buiten de zomerperiode slechter, hetgeen de duur van de productietesten kan verlengen en daarmee het aantal dagen verstoring. De Commissie kan daarom de conclusie in het MER dat er geen voorkeursperiode is voor de prospects Ballonplaat en Huibertplaat niet onderschrijven. De Commissie komt op grond van het voorgaande tot de conclusie dat het feit dat de laatste jaren geen Spisula is aangetroffen onvoldoende doorslaggevend is om de voorkeursperiode voor de proefboring te wijzigen. De zomerperiode blijft dan ook in de visie van de Commissie de ecologische voorkeursperiode.

Over verstoring wordt geconcludeerd (pag. 34) dat die voor zee-eenden in het MER ruim is overschat. Dat kan niet worden opgemaakt uit de onderliggende rapporten. Daaruit blijkt dat de verstoringafstand voor de meeste soorten minder is dan in het MER verondersteld, maar dat voor zee-eenden en duikers ruimere afstanden van toepassing zijn. Zee-eenden houden namelijk ruim afstand tot een booreiland en ook naderende schepen leiden in veel gevallen al tot opvliegen op meer dan een kilometer.

De aanvullende informatie over zeehonden reikt niet verder dan 1996. Sinds die tijd zijn de aantallen sterk toegenomen. Dat is niet in de informatie gesignaleerd. De Commissie vindt dat geen belangrijk gebrek omdat dit gegeven niet doorslaggevend is voor de milieugevolgen en de voorkeursvolgorde.

De uitspraak in de aanvullende informatie op pag. 14 dat de Eidereend "eigenlijk ten onrechte op de Rode Lijst van Bedreigde en Kwetsbare Vogelsoorten staat" verdient enige nuancering. Weliswaar is de populatie na de oorlog sterk toegenomen in omvang, tussentijds hebben ook sterke afnames van de aantallen plaatsgevonden. Ook in het jaar 2000 is er een sterke afname geweest. De soort is weliswaar niet bedreigd maar toch nog kwetsbaar. Het belang van de Noordzeekustzone voor overwinterende eidereenden is de laatste jaren bovendien sterk toegenomen.

Verspreiding boorgruis

De conclusies in de aanvullende informatie over stromingspatronen, sedimentkarakteristieken en verplaatsing van boorgruis zijn correct.

gevoeligheidsgrenzen en milieugevolgen

geluid

De technische beschrijving van geluidemissies, effecten en maatregelen is in de aanvullende informatie correct⁶. Gesteld wordt dat de geluidemissie van het affakkelen en de aantallen piekgeluiden in het oorspronkelijke MER zijn onderschat. De aanvullende informatie concludeert echter op basis van monitoringsgegevens bij NO7 dat zeevogels niet gevoelig zijn voor geluidniveau's in de range tussen 60 en 120 dB(A) en dat zangvogels sowieso niet gevoelig zijn voor geluid tijdens de trek. Ook blijken vogels en zeehonden niet gevoelig voor fluctuaties in geluid. Aanwezigheid en licht blijken bepalend te zijn voor het gedrag. Dit zijn belangrijke nieuwe gegevens. De monitoringsgegevens over geluidemissies en -immissies (60 dB(A) verstoringscontour op 300 meter) zijn in overeenstemming met eerdere gegevens in het MER.

De conclusie over ongevoeligheid van vogels voor geluid is strijdig met de conclusie in de aanvullende informatie dat er geen aanleiding is de verstoringsafstanden voor geluid zoals aangegeven in het MER bij te stellen. Op basis van de conclusie zou aanpassing gerechtvaardigd zijn. Geluid lijkt op basis van de monitoringsgegevens geen relevant milieuaspect te zijn. Een uitzondering moet hierbij gemaakt worden voor het stijgen en dalen van de helicopter, waarop vogels reageren. Om die reden is in het MMA opgenomen dat helicopters minimaal ingezet zullen worden.

Op basis van de nieuwe gegevens wordt geconcludeerd dat geluidmaatregelen niet milieu-effectief zijn. Het MMA wordt aangepast ten opzichte van eerdere MER'en en aanvullingen daarop en gaat uit van een hefeiland met "beperkte maatregelen waarbij de (piepende) bandrem vervangen is door een schijfrem of een ander remsysteem".

⁶ De Commissie merkt op dat in de aanvullende informatie ook gegevens zijn opgenomen van het rapport van LBP gedateerd 13 augustus 1996. Op dit rapport heeft de Commissie reeds eerder kritiek uitgeoefend. Het rapport is strijdig met het rapport van LBP gedateerd 27 januari 2000, eveneens onderdeel van de aanvullende informatie. Laatstgenoemd rapport biedt realistische uitgangspunten en conclusies. De actualisering had gebruikt kunnen worden om afstand te nemen van het rapport van 13 augustus 1996.

De Commissie merkt op dat de voorlopige conclusie dat vogels minder gevoelig zijn voor geluid dan verwacht, voorzichtig geïnterpreteerd moet worden. Er zijn nog te weinig monitoringsresultaten voor definitieve conclusies en bovendien heeft de monitoring betrekking op slechts een beperkt aantal vogelsoorten. Andere soorten, bijvoorbeeld soorten wadvogels, kunnen anders op geluid reageren. Bovendien kan beredeneerd worden dat – mogelijk vanwege verstoring – afwezige vogelsoorten niet worden meegenomen bij monitoring welke gericht is op reactieonderzoek. De Commissie acht verdere monitoring zinvol (zie onder het kopje “monitoring”).

landschap

De richtlijnen voor de aanvulling geven aan dat informatie gegeven zou moeten worden over de mogelijkheden om optredende zichthinder buiten de Noordzeekustzone en de Waddenzee te compenseren. De aanvullende informatie gaat hier niet op in. Evenmin is ingegaan op financiële compensatie. Wel wordt de zichtbaarheid voor de locatie Ballonplaat gerelativeerd vanwege de grote afstand tot permanent bewoonde eilanden. Fysieke compensatie in de zin van het SGR wordt niet alleen onmogelijk maar ook niet van toepassing geacht. De aanvullende informatie gaat wel in op mitigerende maatregelen die de zichtbaarheid als gevolg van verlichting vermindert. Deze zijn in de aanvullende informatie benoemd als onderdeel van het MMA. In het monitoringprogramma is de lichtuitstraling en de effecten daarvan op vogels opgenomen.

- De Commissie beveelt aan bij het locatiebesluit ook een besluit te nemen over compensatie, conform het Rijksbeleid.

Doorkijk naar vervolgactiviteiten

De aanvullende informatie geeft aan dat in geval van een commerciële gasvondst een permanente winningstructuur op de locatie van de proefboring (waarschijnlijk een “monopile”) als één van de alternatieven zal worden beschouwd. Terecht wordt in de aanvullende informatie gesteld dat deze afwijking zal plaats vinden op basis van een op te stellen MER voor productieactiviteiten. De Commissie wijst erop dat de keuze van de locatie van de proefboring niet kan betekenen dat daarmee ook de locatie van de permanente winningsstructuur vast zou liggen. De besluiten over exploratie en exploitatie zijn afzonderlijke besluiten waarbij aard en omvang van de milieugevolgen verschillen. Eén m.e.r. voor exploratie en winning gezamenlijk acht de Commissie niet opportuun⁷.

Monitoring

De Commissie constateert dat de experimenten met de mosselmonitor hebben uitgewezen dat deze techniek werkt. Over de toepassing van de mosselmonitor merkt de Commissie nog het volgende op. Een knelpunt bij de monitor is dat 1 monitor maar de helft van de tijd (catastrofes daargelaten) betrouwbaar functioneert in verband met de getijderichting. In theorie kunnen in bepaalde getijdedefasen ongewenste stoffen geloosd worden zonder dat de mosselen in dit lozingswater komen en reageren. Een ander knelpunt is dat een monitor op de grond staat, met de mosselen op ca. 1,5 meter hoogte. Afhankelijk van de waterdiepte en de weersomstandigheden is het mogelijk dat lichte (bijv. olieachtige stoffen) alleen in de bovenste waterlaag blijven en door de monitor

⁷ zie ook inspraakreactie 1, bijlage 3, waarin wordt gepleit voor een ‘integrale’ m.e.r.

niet worden opgemerkt⁸. Verder is het mogelijk dat de monitor in de 'luwte' van de grindzakken rond de poten van het platform staat. Het is wenselijk na te gaan of dit de meetresultaten kan beïnvloeden. De meetgegevens laten zien dat enige tijd na de boring nog een verhoging van 1,5 meter aanwezig was.

De Commissie is verder van mening dat de monitoring van benthos voor verbetering vatbaar is. De nulmeting zal zo kort mogelijk voor de feitelijke boring moeten worden uitgevoerd. Daarnaast dient de opzet van de bemonstering voor en na de boring gelijk te zijn. Zo blijkt uit de gegevens dat het aantal en de posities van de schaafmonsters voor en na de boring niet gelijk is. Verder is bij de monstering op tijdstip 1 wel gewerkt met grootte-classes van schelpdieren, maar bij de bemonstering op tijdstip 0 niet. Daarmee is de opzet niet optimaal voor het signaleren van eventuele veranderingen.

- De Commissie adviseert in het definitieve monitoringprogramma voor boringen in de Noordzeekustzone met de knelpunten betreffende de mosselmonitoring en de bemonstering van benthos rekening te houden.
- De Commissie beveelt aan de monitoring van het voorkomen van *Spisula* voort te zetten, met het oog op eventuele toekomstige gaswinningen.
- De Commissie beveelt aan door monitoring het inzicht in het voorkomen van piekgeluiden, de oorzaken ervan, de reactie van vogels en de mogelijkheden voor mitigatie verder te onderzoeken. Deze informatie kan van belang zijn voor eventuele toekomstige boringen in gevoelig gebied.

Overige punten

De informatie is in een bijzondere vorm gepresenteerd. Het hoofdrapport is op schrift gesteld, terwijl alle bijlagerapporten ook op CD-ROM zijn verschenen. De Commissie heeft begrepen dat iedereen die dat wilde over alle schriftelijke informatie kon beschikken. Deze presentatievorm heeft de Commissie positief ontvangen. Gesteld moet worden dat in een schriftelijke vorm sneller gebladerd kan worden en dat vergelijken van teksten op schrift gemakkelijker is. Een CD-ROM zal in de toekomst dus geen volledige vervanging kunne zijn van schriftelijke informatie.

⁸ Uit een mondelinge toelichting van de initiatiefnemer heeft de Commissie begrepen dat 2 werknemers de functie van monitor voor deze eventuele lozingen zullen vervullen.

BIJLAGEN

Bij het Toetsingsadvies over de Aanvullende feiten en
gegevens ten behoeve van heroverweging
locatiebesluit Ballonplaat (milieueffectrapport
Proefboringen naar aardgas
in de Noordzeekustzône en op Ameland)

(bijlagen 1 t/m 3)

groen

15

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. juli 2000 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.

Ministerie van Economische Zaken

Aan
Commissie voor de milieueffectrapportage
t.a.v. drs. S.A.A. Morel
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Commissie voor de milieueffectrapportage	
ingekomen :	10 JULI 2000
nummer :	
dossier :	652-326 +/m 332/4
kopie naar :	Me/Sc/Pw/Bs/ka

Datum	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlage(n)
		E/EP/SR/00041266	div.

Onderwerp

Verzoek om advies over de aanvullende informatie betreffende proefboring Ballonplaat.

Geachte heer Morel,

De Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM) heeft, op 23-02-2000, bij mij ingediend het rapport: "Aanvullende feiten en gegevens ten behoeve van heroverweging locatiebesluit Ballonplaat" (bijlage).

Ik verzoek de Commissie voor de milieueffectrapportage (Ciemer) om mij te adviseren over de juistheid van deze aanvullende feiten en gegevens.

Op 24-11-1998 heb ik de NAM verzocht om aanvullende informatie ten behoeve van de besluitvorming over de locatiebesluiten voor proefboringen naar aardgas op locaties in de Noordzeekustzone en op locatie Ballum (Ameland), daarbij gevolgd door de door de Ciemer, op 02-11-1998, aan mij uitgebrachte "Advies voor de inhoud van de aanvulling op het milieueffectrapport (MER) proefboringen naar aardgas in de Noordzeekustzone en op Ameland".

Voor de locatie Ballum (Ameland) heeft NAM eerder aanvullende informatie geleverd in de vorm van een "Aanvulling op het MER". De Ciemer heeft daarover, op mijn verzoek, op 13-09-1999 reeds een toetsingsadvies is uitgebracht.

Voor de locatie Ballonplaat, één van de locaties in de Noordzee-kustzone, heeft NAM het in de aanhef vermelde rapport ingediend. Het rapport is inmiddels door mij aanvaard. Het rapport bevat met name gegevens over de ecologische voorkeursvolgorde van de voorgenomen proefboringen naar aardgas op de locaties in de Noordzeekustzone. Daarnaast bevat het rapport actuele feiten en gegevens, waaronder bij de boring op locatie N07 verzamelde monitoringsgegevens.

Bezoekadres	Doorkiesnummer	Telefax
Bezuidenhoutseweg 6	(070) 379 79 99	(070) 379 63 58
Hoofdkantoor	Telefoon (070) 379 89 11	X-400 adres S = EZPOST/C = NL/A = 400NET/P = MIN EZ
Bezuidenhoutseweg 30	Telefax (070) 347 40 81	Internetadres ezpost@minez.nl
Postbus 20101	Telex 31099 ecza nl	
2500 EC 's-Gravenhage	Telegramadres ecza gv	Verzoeken bij beantwoording van deze brief ons kenmerk te vermelden

Ministerie van Economische Zaken

Deze aanvullende feiten en gegevens vormen geen aanvulling op het MER in de hiervoor bij de tekst over de locatie Ballum (Ameland) bedoelde zin. Het op de proefboringen naar aardgas op locaties in de Noordzeekustzone betrekking hebbende MER is immers reeds aanvaard en ook door de rechter in orde bevonden.

De aanvullende informatie is wel nodig om, in het kader van een nieuwe "Beslissing op bezwaar (Bob)" te kunnen bepalen welke locatie op ecologische gronden het eerst voor een eventuele proefboring in aanmerking komt.

Mede gelet op artikel 7:9 van de Algemene wet bestuursrecht heb ik het rapport voor commentaar toegezonden aan degenen die destijds bezwaar hebben gemaakt tegen het locatiebesluit Noordzeekustzone.

Van eventuele inspraakreacties zal ik u zo spoedig mogelijk een afschrift doen toekomen.

Gaarne verzoek ik de Ciemer om mij advies uit te brengen over het door NAM ingediende rapport.

Ik zou het op prijs stellen als de Ciemer haar advies *uiterlijk tien weken na dagtekening* uitbrengt.

De Minister van Economische Zaken

Voor deze:

b/a
Drs. J.W.P.M. Haenen
plv. directeur Energieproductie

BIJLAGE 2

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM)

Bevoegd gezag: minister van Economische Zaken

Besluit: goedkeuring van het plan tot het uitvoeren van exploratieboringen (proefboringen)

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C17.1

Activiteit: De NAM heeft het voornemen proefboringen uit te voeren in de Noordzeekustzone en op Ameland met als doel te onderzoeken of onder de potentiële gasvoorkomens die bereikbaar zijn vanuit deze gebieden economisch winbare gasvoorraden aanwezig zijn.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 1 december 1994

richtlijnenadvies uitgebracht: 7 februari 1995

richtlijnen vastgesteld: 24 februari 1995

kennisgeving MER: 13 september 1995

toetsingsadvies uitgebracht: 2 februari 1996

besluit genomen: 20 februari 1996

schorsing besluiten proefboringen Noordzeekustzone: 20 mei 1996

kennisgeving aanvullend MER: 6 juni 1996

aanvullend toetsingsadvies uitgebracht: 23 juli 1996

(herzien) besluit genomen: 25 november 1996

schorsing herziene besluiten proefboringen Noordzeekustzone: 28 april 1997

schorsing (herziene) besluit proefboring Ameland: oktober 1997

vernietiging (herziene) besluiten proefboringen Noordzeekustzone en Ameland: 17 juli 1998

kennisgeving verzoek om aanvulling op het MER: september 1998.

advies voor de inhoud van de aanvulling op het MER uitgebracht: 2 november 1998

kennisgeving van de aanvulling MER proefboring in de Noordzee-kustzone en op Ameland betreffende de boring op Ameland (Ballum): 24 februari 1999

kennisgeving van de tweede aanvulling op het MER: 14 juli 1999

toetsingsadvies over de aanvullingen op het MER: 13 september 1999

Verzoek om uitbrengen advies over aanvulling MER proefboring in de Noordzee-kustzone en op Ameland betreffende de boring op Ballonplaat: 10 juli 2000

toetsingsadvies over aanvulling MER proefboring in de Noordzee-kustzone en op Ameland betreffende de boring op Ballonplaat: 20 september 2000

Bijzonderheden: De Eerste Kamer heeft in september 1994 haar goedkeuring gegeven aan de partiële wijziging van de PKB-Waddenzee, waarin onder voorwaarden wordt ingestemd met exploratie en exploitatie van gasreserves in de Waddenzee. Daarmee is het groene licht gegeven voor het starten van de m.e.r.-procedures voor het verlenen van toestemming voor boringen. Het gaat hierbij in eerste instantie om *exploratieboringen*, in een volgend stadium ge-

volgd door *exploitatie*. Het doel van de exploratieboringen is na te gaan of economisch winbare hoeveelheden gas aanwezig zijn. De m.e.r. dient voor het vinden van de juiste situering van de boorlocaties, de inzet van boormateriaal, de fasering en de uitvoering van de boringen. De exploratieboringen betreffen een periode van drie tot vier maanden. Na het uitvoeren van de exploratieboringen zullen de concessionarissen toestemming moeten vragen voor exploitatie.

In concreto gaat het om de volgende m.e.r.-procedures voor exploratieboringen:

Verlenen van toestemming aan de NAM (die tevens optreedt namens Mobil) voor het verrichten van exploratieboringen op Ameland en de Noordzeekustzone. Het gaat hier om 6 boringen die weliswaar gelegen zijn in gevoelig gebied, maar *buiten het PKB-gebied Waddenzee*.

Voor dit gebied is geen limiet gesteld aan het aantal boringen dat mag plaatsvinden. Het betreft de onderhavige m.e.r.-procedure die is gestart op 1 december 1994.

Verlenen van toestemming aan de NAM voor het verrichten van exploratieboringen op locaties in het oostelijke gedeelte *binnen het PKB-gebied, dus in de Waddenzee*. Deze procedure is gestart op 18 januari 1995.

Voor de besluitvorming over de proefboringen zijn drie hoofdvragen van belang:

Waar worden de boorinstallaties binnen zes afgebakende zoekgebieden geplaatst?

Wanneer worden de boringen uitgevoerd (periode in het jaar)?

Hoe worden de boringen uitgevoerd?

Tijdens de toetsing van het MER kwam de Commissie tot de conclusie dat het MER onvoldoende informatie bevat op twee punten:

Wanneer worden de boringen uitgevoerd op Ameland? De keuze van de winter voor de proefboring was niet goed onderbouwd omdat het MER geen gegevens bevatte over broedvogels en het gebruik van naburige graslanden als foeraergebied en/of hoogwatervluchtplaats in relatie tot de potentiële verstoringzone.

Hoe worden de boringen uitgevoerd? Gezien de onzekerheden in de verstoringseffecten door geluid kunnen ongewenste vormen van verstoring door geluid (vooral in combinatie met beweging) niet worden uitgesloten. Om de kans hierop zoveel mogelijk tegen te gaan had tenminste bij de beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief ingegaan dienen te worden op de mogelijkheden en effecten van mitigerende maatregelen. Van belang daarbij is dat de richtlijnen voor het MER voorschrijven dat de boringen zo milieuvriendelijk mogelijk worden uitgevoerd. Het MER beschouwde echter een aantal mitigerende maatregelen niet.

De Commissie adviseerde om een aanvulling op het MER op te stellen waarin de keuze van de periode van boren op Ameland nader wordt onderbouwd en een aantal benoemde mitigerende maatregelen en hun effectiviteit op kwantitatieve wijze worden beschreven (equivalente geluidsniveau, piekniveaus, 60 dB(A) geluidcontour), alvorens tot besluitvorming over te gaan.

Ook constateerde de Commissie dat er nog belangrijke leemten in kennis bestaan over de verstoringseffecten van de proefboringen. De onzekerheden die met deze leemten in kennis gepaard gaan rechtvaardigen in de ogen van de Commissie geen stellige conclusies over geringe effecten. Hoewel deze leemten in kennis van groot belang zijn voor de besluitvorming, acht zij het niet reëel in het kader van deze m.e.r.-procedure deze leemten in kennis volledig in te vullen, aangezien onderzoek op korte termijn niet tot een betekenisvolle re-

ductie van de onzekerheden zal leiden, vanwege de variabiliteit van het gebied. Dat zal echter wel op termijn moeten gebeuren in het kader van de besluitvorming over *exploitatieboringen*. Voor de aard van het onderzoek deed de Commissie aanbevelingen. Dergelijk onderzoek is niet alleen van belang voor besluitvorming over de exploitatieboringen, maar ook voor besluitvorming over andere activiteiten in de Noordzeekustzone en de Waddenzee. Dit onderzoek dient daarmee tevens een meer algemeen belang.

De aanvulling op het MER voorzag op adequate wijze in de gesignaleerde tekortkomingen in het MER. De Commissie komt in het toetsingsadvies dan ook tot de conclusie:

"De Commissie heeft waardering voor de presentatie en leesbaarheid van het met veel zorg opgestelde MER. De heldere samenvatting en de gekozen hoofdstukindeling dragen bij tot een goed begrip van de voorgenomen activiteiten en de milieuaspecten. Aan de milieuaspecten wordt op evenwichtige wijze aandacht besteed. Het MER en de aanvulling daarop vormen een goede basis voor de besluitvorming over de exploratieboringen op Ameland en in de Noordzeekustzone.

Op 20 mei 1996 heeft de president van de rechtbank Leeuwarden het door appellanten bestreden besluit voor de proefboringen in de Noordzeekustzone geschorst tot zes weken na de beslissing op bezwaar. Het besluit voor de proefboring op Ameland is niet geschorst, omdat deze proefboring plaatsvindt op een locatie met bestemming industrie, en daardoor niet is gelegen in gevoelig gebied. De president was blijkens de uitspraak onder meer van oordeel dat in het bestreden besluit voor de boringen in de Noordzeekustzone onvoldoende gemotiveerd was waarom dit niet in strijd was met het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) en dat het aanvullende rapport op het milieueffectrapport (aanvullend MER) inzake de effectiviteit van geluidbeperkende maatregelen voor de proefboringen ten onrechte niet ter inzage was gelegd, met als gevolg dat over de inhoud van dit rapport geen gelegenheid tot inspraak was geboden.

De Commissie had het rapport, zoals hierboven gesteld, echter wel betrokken bij haar toetsingsadvies van 2 februari 1996. Op grond van de uitspraak van de rechtbank is de aanvulling op het MER alsnog ter visie gelegd. De Commissie is gevraagd naar aanleiding van de binnengekomen inspraak een aanvullend toetsingsadvies uit te brengen. Dit aanvullend advies is uitgebracht in een brief van 23 juli 1996, waarin de Commissie stelt geen aanleiding te zien haar oorspronkelijke toetsingsadvies van 2 februari 1996 te wijzigen. Wel had zij nog enige opmerkingen naar aanleiding van de inspraak.

De herziene besluiten voor de proefboringen zijn in 1997 wederom geschorst, zowel voor de boringen in de Noordzeekustzone als voor de boring op Ameland. In de uitspraak maakte de rechtbank eveneens kritische opmerkingen over het MER. Ten behoeve van de uitspraak in de bodemprocedure heeft de rechtbank vervolgens de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (StAB) gevraagd een verslag uit te brengen (ex. art. 8:47 van de Algemene Wet Bestuursrecht) over de beroepen van onder andere de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee tegen de locatiebesluiten van de Minister van Economische Zaken. De StAB heeft vervolgens de Commissie voor de m.e.r. een aantal vragen voorgelegd over de wijze waarop het toetsingsadvies van de Commissie tot stand is gekomen en over de kwaliteit van het MER. Daarbij kwamen onder meer de vermeende inadequate beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, de onvolledigheid van het MER in zijn beschrijving van mogelijke risico's voor het milieu en de gebreken in zowel de berekening van effecten van de boringen als in de beschrijving van de minst milieubelastende boorlocatie aan bod.

In antwoord op deze vragen heeft de Commissie een notitie opgesteld, waarin een toelichting op onderdelen van het positieve toetsingsadvies wordt gegeven. De Commissie geeft in die notitie geen nieuwe informatie. Zij licht toe waarom zij het MER en de aanvulling een voldoende basis voor de besluitvorming vindt, dit in tegenstelling tot de insprekers. Tevens heeft een gesprek met de StAB over het toetsingsadvies plaatsgevonden. In oktober 1997 heeft de StAB haar verslag uitgebracht aan de rechtbank te Leeuwarden.

Op 17 juli 1998 heeft de rechtbank te Leeuwarden de besluiten voor de proefboringen op Ameland en in de Noordzeekustzone vernietigd. Hoofdpunten van de uitspraak van de rechtbank waren:

Ameland en de Noordzeekustzone kwalificeren zich als belangrijk vogelgebied in de zin van de Vogelrichtlijn, hoewel de gebieden niet door de Nederlands regering als zodanig zijn aangewezen. Dat betekent dat de beschermingsformules van de Habitatrichtlijn van toepassing zijn op het besluit. Hiermee is echter geen rekening gehouden.

Het bevoegde gezag heeft meerdere besluiten gebaseerd op één MER. Omdat de laatste proefboring pas over meerdere jaren plaatsvindt, oordeelde de rechter dat de actualiteitswaarde van het MER in gevaar komt. De goedkeuring had zich moeten beperken tot één locatie, bij voorkeur de ecologisch minst gevoelige locatie. De ervaringen van deze proefboringen zouden gebruikt moeten worden voor de daarop volgende besluiten.

Naar aanleiding van die uitspraak heeft het bevoegd gezag besloten de initiatiefnemer te vragen een nieuwe aanvulling op het MER op te stellen. De Commissie is gevraagd advies uit te brengen voor de inhoud van de aanvulling op het MER.

De initiatiefnemer heeft besloten de aanvulling voor de proefboring op Ameland los te koppelen van die voor de proefboringen in de Noordzeekustzone. De Commissie concludeerde dat de eerste aanvulling voor de proefboring op Ameland essentiële tekortkomingen vertoonde op het gebied van geluid. Zij adviseerde daarom een tweede aanvulling op te stellen, waarin de volgende onderwerpen aan de orde zouden moeten komen:

- 1 Een verklaring voor de verschillen in de omvang van het verstoringsgebied zoals deze zijn aangegeven in het oorspronkelijke MER en in de aanvulling daarop (dit gebied blijkt in de aanvulling circa vijf keer groter te zijn).
- 2 Een beschrijving van de akoestische effecten van de proefboring op een gangbare wijze voor (fluctuerend) industriegeluid.
- 3 Op basis van de hiervoor gevraagde beschrijving van akoestische effecten aantonen dat de geluidemissie van de voorgenomen activiteit, inclusief mitigerende maatregelen, kan voldoen aan de grenswaarde van 50 dB(A) op 300 meter.

De tweede aanvulling diende ertoe te leiden dat in ieder geval één alternatief dat in het MER is beschreven blijkt te voldoen aan de wettelijke vereisten. Dat kan uiteindelijk het huidige voorkeursalternatief blijken te zijn of een alternatief waarin nog extra voorzieningen worden getroffen.

De Commissie oordeelde over de tweede aanvulling dat deze, in combinatie met de eerste aanvulling en het oorspronkelijke MER de informatie bevat die benodigd is om het milieu een volwaardige plaats te bieden bij de besluitvorming over de proefboring op Ameland.

Een besluit over de proefboring op Ameland is nog niet genomen.

De aanvulling op het MER betreffende de proefboring op de locatie Ballonplaat (Noordzeekustzone) is niet ter visie gelegd maar voor commentaar toegestuurd aan personen en organisaties die in eerdere stadia reageerden. De Commissie is gevraagd de aanvulling te toetsen. De Commissie concludeerde dat de aanvulling voldoende informatie bevat voor de besluitvorming over de

locatie Ballonplaat. Een belangrijk nieuw element in de aanvulling is dat geluid weinig verstorend lijkt te zijn, behoudens heliportergeluid. De Commissie adviseert deze conclusie echter voorzichtig te hanteren. Er zijn nog te weinig monitoringsresultaten voor definitieve conclusies en bovendien heeft de monitoring nog slechts betrekking op weinig soorten. Andere soorten, bijvoorbeeld wadvogels, zouden anders kunnen reageren. Verdere monitoring is dus van belang.

Samenstelling van de werkgroep:

ing. R.P.M. Jansen

drs. R.H.D. Lambeck

ing. E.M. Mastenbroek (voorzitter in de fase van richtlijnen en toetsing tot juli 1996)

drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter in de fase van de aanvulling op het MER, vanaf november 1998)

ir. K.A.A. van der Spek

prof. dr. J.H.J. Terwindt

prof. ir. J.J. van der Vuurst de Vries

prof. dr. P.A.W.J. de Wilde

Secretaris van de werkgroep: drs. S.A.A. Morel.

BIJLAGE 3

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20000907	Waddenvereniging	Harlingen	20000908
2.	200009--	G. Busser	Warffern	20000908